

15. februar 2013

Statsminister Jens Stoltenberg
Finansminister Sigbjørn Johnsen
Samferdselsminister Marit Arnstad
Kunnskapsminister Kristin Halvorsen
Olje- og energiminister Ola Borten Moe
Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete
Fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen
Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell
Landsbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum

STATSBUDSJETT FOR 2014

Naturvernforbundets hovedprioriteringer for statsbudsjettet i 2014 er følgende:

- Det må bli dyrere å forurense
- Det må satses mer på å redusere energiforbruket
- Samferdselsmidlene må vris fra veg til bane og annen kollektivtransport
- Det trengs en norsk "regnskogsmilliard" for å sikre karbonlagret i den gamle skogen samt ta vare på naturrikdommen som finnes der
- Rydd opp i gamle miljøgifter i norske havner og fjorder

Det er verd å merke seg at våre forslag til endringer i avgiftene innebærer betydelige økte inntekter for staten, som gjør det lettere å øke bevilgninger til miljøriktige formål.

Dyrere å forurense

Sterkere tiltak overfor de største utslippskildene, oljesektoren og transportsektoren, er helt nødvendig for å redusere klimagassutslippene. Det er avgjørende at CO₂-avgiften økes, og at omstillingen til fornybarsamfunnet igangsettes. Forurenser skal betale.

Økt CO₂-avgift i oljeindustrien

Oljeindustrien er Norges største forurenser, og det er positivt at CO₂-avgiften ble økt i statsbudsjettet for 2013. Denne avgiftsøkningen sørger likevel bare for at oljeindustriens kostnader for å forurense blir omtrent de samme som de var i 2007, før oljeindustrien ble en del av kvotesystemet. Avgiftsøkningen vil ikke gi nødvendige utslippsreduksjoner. Deltakelse i kvotesystemet har gitt oljeindustrien store rabatter på forurensningen de siste åra, som en følge av et kraftig fall i kvoteprisen. For perioden 2008–2011 sparte oljeindustrien over 2,3 mrd. kroner på å være med i kvotesystemet framfor full CO₂-avgift. De lave kvoteprisene gjør det vanskelig å få til den langsiktige omstillingen som trengs. Det er antatt at prisene vil holde seg lave i alle fall fram til 2020. Med den lave prisen er det gode grunner for å øke avgiften ytterligere.

Økte drivstoffavgifter

Det er ulogisk at CO₂-avgiften og vegbruksavgiften for diesel er vesentlig lavere enn for bensin. Det bør være lik avgift på CO₂-utslipp fra diesel og bensin, og det er ingen grunn til at diesel har lavere vegbruksavgift, all den tid diesel faktisk gir mer alvorlige utslipp av lokal luftforurensing. Dette betyr at CO₂-avgiften for diesel og annen mineralolje bør økes fra dagens 0,61 kroner til 1,05 kroner, og at vegbruksavgiften for diesel bør økes fra

dagens 3,75 kroner til minst 5,32 kroner. Dette vil øke inntektene med minst 5 mrd. kroner årlig.

Klimaavgift på flytrafikken

Ifølge Statistisk sentralbyrå har norske flyselskaps klimagassutslipp økt med 80 prosent i perioden 2006–2011 og er nå på over 3 mill. tonn. Lave avgifter og lav kvotepris tilsier at flytrafikken, også utenlands, må få høyere avgifter. Naturvernforbundet ber om at det innføres en klimaavgift på både innenlands og utenlands flytrafikk (klimadifferensiert, med proveny på minst 100 kroner per passasjer i gjennomsnitt), der inntektene går til jernbaneutbygging og til økt støtte til distriktsflyrutene (som kompensasjon for økte avgifter). Dette vil generere om lag 2 mrd. kroner.

Virkemidler for utfasing av fossil oppvarming

I klimaforliket er det vedtatt forbud mot fyring med fossil olje i husholdninger og til grunnlast i øvrige bygg i 2020. Det er positivt, men det er behov for økt innsats for å få erstattet alle landets oljefyrer. Vedtaket i klimaforliket sier at det er behov for støtteordninger fra 2013 og øvrige virkemidler i en overgangsperiode. Naturvernforbundet foreslår at det innføres en ekstra avgift på fyringsolje som øremerkes tilskudd til utfasing og økte tilskudd til husholdninger og småbygg som faser ut bruk av fyringsolje/parafin.

Sveriges energi- og klimaavgifter på fyringsolje er på om lag 3,40 kroner/liter (omgjort til norsk valuta), mens de i Norge er på 1,63 kroner/liter for svovelfri olje. Erfaringene fra Sverige viser at prisforskjellen mellom fyringsolje og fornybare oppvarmingsløsninger er sentralt for å fase ut fossil energi. Da Sverige økte CO₂-avgiften, sank forbruket av fossil fyringsolje med 72 prosent fra 2001 til 2007.¹

Naturvernforbundet mener regjeringen bør doble avgiftsnivået, og at avgiften på naturgass økes tilsvarende, sett i forhold til CO₂-mengden ved forbrenning. Eventuelle ulemper dette medfører enkelte grupper, f.eks. landbruket, bør kompenseres for på andre måter.

Oslo kommune har bedt staten om å få øke CO₂-avgiften lokalt for å nå målet om utfasing av oljefyring innen 2020. Vi mener regjeringen må øke avgiften nasjonalt, men som et minimum gjøre det mulig for de kommunene som ønsker å øke avgiften lokalt.

For at stat og kommuner skal jobbe målrettet med utfasing av oljefyring innen 2020, trengs det bedre registrering av bruken av oljefyring og nedgravde oljetanker. En undersøkelse Naturvernforbundet har gjennomført viser at kun 4 av 10 kommuner har et register over oljetanker over 3200 liter, slik de er pålagt gjennom forurensningsforskriften. Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) bør få ansvaret for å følge opp arbeidet og ha et nasjonalt register over nedgravde oljetanker og oljefyrte ildsteder.

Økt elavgift

For å øke energieffektiviteten og dempe bruken av strøm direkte til oppvarming foreslår Naturvernforbundet at avgiften på elektrisitet gradvis økes opp mot svensk nivå. Energien som frigjøres ved energisparing må brukes til å erstatte forbruket av fossil energi og på den måten bidra til å kutte i klimagassutslippene.

Med unntak av noen kommuner i Nord-Sverige er den svenske elavgiften på 25 øre/kWh (omgjort til norsk valuta). I Norge er den på nesten 11,61 øre/kWh (i tillegg til påslaget på 1 øre/kWh, som går inn i energifondet). Deler av provenyet (som blir på drøyt

¹ Kap. 1.3 her:

<http://webbshop.cm.se/System/TemplateView.aspx?p=Energimyndigheten&view=default&cat=/Rapporter&id=04d667ece1ca4a96b4ee68da4681184e>

6 mrd. kroner årlig) bør pløyes tilbake til forbrukerne gjennom bedre støtteordninger til energieffektivisering.

Andre klimarelaterte avgiftsgrep

- Skattereglene må ikke lenger diskriminere dem som velger miljøriktige reisemåter til jobb. Primært bør dette skje gjennom å sørge for at loven om fordelsbeskatning praktiseres også for arbeidsgiverbetalte parkeringsplasser, sekundært gjennom å frita arbeidsgiverbetalt kollektivtransport for beskatning. Kommunene må i tillegg gis myndighet til å avgiftsbelegge private parkeringsplasser.
- Pendlerfradraget er en form for subsidiering av lange reiser, som skaper mer reising og økte miljøutfordringer. Fradraget bør fjernes.
- Dagens tax-free-ordning er ulogisk og miljøfiendtlig subsidiering av flytrafikken. Norge bør avskaffe ordningen.

Konkrete forslag:

- Øke CO₂-avgiften gradvis til 1000 kroner/tonn CO₂ innen 2020 for å gi større utslippskutt
- Øke CO₂- og vegbruksavgiften på diesel til bensinnivå
- Innføre ny klimaavgift på flytrafikken
- Sette av midler til en nedtrappings- og omstillingsplan for petroleumssektoren, slik at arbeidsplasser og økonomi sikres i fornybarsamfunnet
- Doble avgiften på fossil oppvarming
- Doble avgiften på elektrisitet
- Øke bevilgningene til Klif slik at direktoratet kan samle tall og oversikter i et nasjonalt register over oljetanker og fossil fyring
- Fjerne dagens diskriminerende ordning som gjør at arbeidsgiverbetalte kollektivtransport skattelegges, mens gratis parkeringsplass på jobb ikke skattelegges
- Fjerne pendlerfradraget

Økt satsing på redusert energiforbruk

Med elsertifikatmarkedet på plass og forventninger om et kraftoverskudd i Norge og Norden de neste åra, er det ekstra viktig med fokus på energieffektivisering. Økt produksjon kan føre til et økt forbruk om ikke arbeidet med energieffektivisering prioriteres.

Naturvernforbundet mener at støtten til energisparing i prinsippet bør være minst like høy som støtten til energiproduksjon. Til nå er det satset langt mer på energiproduksjon enn energisparing, selv om energisparing har flere positive effekter.

Mål for energisparing

I Meld. St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk*, klimaforliket som ble fremforhandlet på Stortinget og Meld. St. 28 (2011-2012) *Gode bygg for eit betre samfunn* ble det fastlagt flere gode intensjoner for satsingen på energieffektivisering. Dessverre fulgte regjeringen opp med å sette et meningsløst mål for energieffektivisering gjennom Prop. 33 S (2012-2013).

Naturvernforbundet mener det må gjennomføres tiltak som reduserer byggsektorens energiforbruk med 10 TWh i løpet av 10 år. Det bør settes et mål om å redusere energiforbruket med 7 TWh innen 2020. I tillegg bør det settes et mål om å redusere forbruket med 40 TWh innen 2040.

Lik støtte til energisparing som energiproduksjon

Det er positivt med mer penger til Enova og et klima- og energifond slik det ble vedtatt i klimaforliket, men beløpet vil ikke være tilstrekkelig for store tiltak i industrien og satsing på husholdningene. Vi tar det for gitt at det overføres 5 mrd. kroner til fondet i 2014 slik det ble enighet om i klimaforliket. Samtidig må dagens støtte til energisparetiltak økes.

Gjennom innføring av elsertifikatmarkedet fra 1. januar 2012 mottar produsentene av fornybar kraft en indirekte støtte gjennom salg av sertifikater. Olje- og energidepartementet la i et regneeksempel i 2009 til grunn en sertifikatpris på i overkant av 24 øre/kWh. Dette beløpet vil bli utbetalt i 15 år. Legger vi til grunn at energieffektiviseringstiltak har samme levetid som ny produksjon, bør støttebeløpet til tiltak som frigjør 1 kWh hvert år, bli på 15 ganger 24 øre, altså 3,60 kroner.

Regjeringen må samtidig utrede en ordning med energispareforpliktelser (hvite sertifikater). Energispareforpliktelser vil gjøre det mulig å oppnå ambisiøse mål uten store utgifter over statsbudsjettet.

I tillegg til bedre støtteordninger, bør mulighetene for å låne penger i Husbanken til flere energieffektiviseringstiltak forbedres. Mange mangler nødvendig kapital til å gjennomføre ønskede endringer. Lånet må bygge på støtten til Enova.

Ny tilskuddsordning for kommunal energirådgivning

Dagens rådgivningstjeneste som Enova tilbyr, er ikke tilfredsstillende for privatpersoner som vil gjennomføre energisparetiltak. Behovet for uavhengig energirådgivning ansikt til ansikt er stort.

I bygningsmeldingen står det at "Regjeringa vil at Bygg21 skal greie ut moglege opplegg for regionale rådgjevingsssenter" og "Regjeringa vil tilrå kommunane å etablere eit lågterskeltilbod der bustadeigarar i kommunen kan få rådgjeving om korleis utbetring kan utførast på gode måtar".²

Naturvernforbundet stiller seg positiv til en lokalt forankret rådgivningstjeneste. For mange boligeiere er det nødvendig med konkrete råd tilpasset sin bolig. De færreste kommuner vil derimot med begrensede midler være i stand til å drive en slik tjeneste. Vi forventer at KRD tilrettelegger slik at kommunene har midler og kompetanse til å drive tjenesten. I første omgang bør det opprettes en nasjonal tilskuddsordning for kommuner som ønsker å hjelpe innbyggerne med å spare energi. På denne måten kan kommunene tilby en uavhengig rådgivningstjeneste med nærhet til brukerne.

Kompetanseheving i byggenæringen

For at det store potensialet for energisparing skal utløses trengs det økt kompetanse i alle ledd. Rehabilitering av boliger utføres gjerne av små og mellomstore håndverksbedrifter, samt ingeniører og arkitekter disse bedriftene samarbeider med. En satsing på kompetanseheving hos håndverkere er derfor et viktig strategisk grep. Naturvernforbundet mener det må gis et skikkelig løft til dette arbeidet gjennom Lavenergiprogrammet, på om lag 40 mill. kroner.

Konkrete forslag:

- Innføre støtteordninger for energieffektivisering (f.eks. gjennom Enova) der prinsippet er at støtten til å spare energi må være minst like høy som støtten til å produsere energi
- Utrede energisparebevis / hvite sertifikater
- Opprette en nasjonal tilskuddsordning for kommuner som vil tilby energirådgivning lokalt

² Side 48 i Meld. St. 28 (2011–2012)

- Øke midlene til kompetanseheving i byggenæringen, bl.a. en skikkelig satsing gjennom Lavenergiprogrammet på om lag 40 mill. kroner

Omprioritering av samferdselsmidlene

Motorvegutbygging

Statens vegvesens beregninger viser at store vegutbygginger vil bidra til å øke de årlige klimagassutslippene med om lag 200 000 tonn CO₂-ekv. De vil dermed spise opp klimagevinsten av teknologiske forbedringer som innfasing av elbiler eller satsing på jernbanen. Statsbudsjettet for 2014 må ta denne kunnskapen inn over seg og ikke sette i gang nye motorvegutbygginger og andre store vegprosjekt.

I tillegg må midler omprioriteres fra store vegprosjekt til utbedringer, trafiksikkerhetstiltak og rassikring på dagens vegnett – og til økt satsing på jernbane og annen kollektivtransport.

Jernbanen og annen kollektivtransport

Utbygging av jernbanen må økes i tempo, der IC-strekningene og dobbeltspor inn mot de andre større byene, samt tiltak for godstrafikken, får førsteprioritet. Arbeidet med konseptvalgutredninger for nye jernbaner i hovedkorridorene mellom landsdelene i Sør-Norge og mellom Norge og Sverige må settes i gang seinest i 2014.

Målet i klimaforliket om at "veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange" må realiseres. Transportetatene har tidligere pekt på at belønningsordningen for storbyregionene må økes til 3–4 mrd. kroner årlig.³ En forsiktig start i 2014 må bety at belønningsordningen økes til minst 1 mrd. kroner.

Bompenger på hovedvegene samt innføring av ny klimaavgift på flytrafikken (se egen omtale tidligere i brevet) må bidra til å sikre ekstra midler til jernbane og annen kollektivtransport.

Konkrete forslag:

- Ingen nye motorvegprosjekt settes i gang
- Omprioritering av vegmidler fra store utbygginger til utbedrings- og sikkerhetstiltak samt til jernbane og annen kollektivtransport
- Øke bevilgningene til bygging av dobbeltspor i IC-trianglet og inn mot de andre større byene samt på gods-tiltak for jernbanen
- Sette i gang konseptvalgutredninger for nye jernbaner i hovedkorridorene
- Øke belønningsordningen til minst 1 mrd. kroner

Vi trenger en norsk skogmilliard

Vi trenger en skogmilliard for å sikre skogens biologisk mangfold og styrke skogens rolle i klimasammenheng.

Boreal skog er et av verdens største karbonlager. Bare i Norge lagrer skogen over 7 mrd. tonn CO₂. De største karbonlagrene per arealenhet finnes i den gamle skogen, og gammel skog fjerner fortsatt CO₂ fra atmosfæren. Vern av gammel skog og forlenget omløpstid i skogen som drives, vil derfor opprettholde og øke karbonlageret i skogen. Halvparten av våre rødlista arter lever i skog, og en firedel av våre rødlista naturtyper er skogtyper.

³ Side 54 i transportetatenes utredning om byområdene (2011): http://www.ntp.dep.no/2014-2023/pdf/rapport_byomraadene.pdf

Forskerne (NINA og Skogforsk 2002) mener 10 prosent vern av produktiv skog er nødvendig, men det er vernet langt mindre enn dette. Norge må også øke skogvernet betydelig for å følge opp våre internasjonale forpliktelser gjennom CBD (biodiversitetskonvensjonen). Det må lages en konkret handlingsplan for hvordan vernemålet skal nås innen 2020. Denne må også inneholde konkrete tidsfrister for å sikre nødvendig progresjon. Framtidig vern må være faglig tilfredsstillende og representativ, som inkluderer konklusjonene i skogforskernes mangelanalyse (2002). De mest verdifulle skogsområdene må vernes først, og myndighetsstyrt vern tas i bruk der det er behov for det.

Naturvernforbundet foreslår en årlig norsk skogmilliard med oppstart i 2014, som raskt kan omsettes i gode og kostnadseffektive klimatiltak, men som også vil sikre det mest verdifulle biologiske mangfoldet i våre skoger. Denne kan fordeles på flere tiltak der en betydelig økning i skogvern må prioriteres som det aller viktigste.

I tillegg kan det tilrettelegges med økonomiske insentiver for å sikre et miljø- og klimamessig bedre skogbruk slik at:

- omløpstida forlenges med 10–30 år før skogen hogges
- lukket hogst blir vanlig metode, da dette i større grad reduserer CO₂-utslipp fra skogsjord etter avvirking

Konkrete forslag:

- Bevilge 1 mrd. kroner til skogvern i Norge
- Økonomiske insentiver til miljø- og klimamessig bedre skogbruk

Levende kyst

Stans støtten til seismikk og resultatløse leteboringer

En skatterefusjonsordning for oljeindustrien bidrar til at små selskaper som leter i mindre lovende områder får tilbakebetalt 78 prosent av letekostnadene dersom de ikke finner olje. Regjeringen gir også store beløp til kartlegging av olje og gass gjennom bruk av seismikk, noe som skader livet i havet. Ved letevirksomhet og ved utbygging og drift av installasjoner i norske havområder påvirker olje- og gassvirksomheten også naturen gjennom inngrep og forurensing. I tillegg er olje- og gassproduksjonen den viktigste årsaken til økningen av de norske utslippene av CO₂ siden 1990.

Refusjonsordningen bidrar til økt utvinning av olje og økte arealer til oljeindustrien, noe som bekreftes av rapporter og høringer som oljeindustrien selv står bak.⁴ I 2011 ble det tilbakebetalt 10,2 mrd. kroner til de mindre selskapene som hadde resultatløse boringer, noe som viser en kraftig økning siden ordningen ble innført med virkning fra inntektsåret 2005. I 2006 ble det tilbakeført 1,6 mrd. kroner. Naturvernforbundet foreslår å avvikle støtten til resultatløse leteboringer og bevilgningene til seismikkskyting. Midlene bør isteden overføres til MAREANO.

Behov for mer kartlegging og kunnskap

For å styrke kunnskapsgrunnlaget må både kartlegging av og forskning på norsk natur økes. Naturvernforbundet vil spesielt peke på behovet for å styrke kystkartleggingen og -forvaltningen. Norsk rødliste for naturtyper 2011 var et viktig skritt for å bygge opp kunnskapen om økosystemene i Norge, og arbeidet må videreføres. Kunnskap fra ny forskning må formidles til kommuner og andre som forvalter kystområdene. Kap. 1410 Miljøvernforskning og miljøovervåking, som bl.a. inkluderer sjøfuglprosjektet SEAPOP, må økes i forhold til årets budsjett for å oppnå dette.

⁴ <http://www.tu.no/olje-gass/2011/03/11/staten-har-tjent-milliarder-pa-skatterefusjon>

Det er også et stort behov for nyrekruttering innenfor fagfeltet biosystematikk. En oppstartsbevilgning til forskning og nyrekruttering på 15 mill. kroner er nødvendig.

Klif har dokumentert at med dagens bevilgninger har ikke direktoratet mulighet til å overvåke vanddirektivsoppfølgingen forskriftsmessig, ei heller opprettholde lange tidsserier i miljøgiftovervåkingen og samtidig drive tiltaksrelevant overvåking. Bevilgningene til forurensningsovervåkingen må trappes opp, spesielt for å sikre tilfredsstillende overvåking av miljøgifter i kystmiljø, mennesker og fauna samt forurensningsrelaterte skader på økosystem i havet. Dette er avgjørende for at vi på en best mulig måte skal kunne fatte beslutning om tiltak som skal iverksettes. Det trengs også økt overvåkingsfokus på miljøgifters cocktaileffekter og på samla belastning fra flere forurensningskilder (jf. naturmangfoldlovens nye krav om vurdering av samla belastning).

Det er behov for en særlig innsats knyttet til miljøbelastningen som havbruksnæringen påfører kystnaturen. Det bør settes i gang overvåking av miljøtilstanden på sjøbunnen under alle oppdrettsanlegg og tiltak må settes inn der miljøkonsekvensene er uakseptable. Det trengs også økte bevilgninger til Kystvakten og til gjenoppbygging av lokalt fiskerioppsyn samt styrking av oljevernet langs kysten.

Mer til MAREANO

Kartleggingsprogrammet MAREANO fikk i 2013 bevilget til sammen 90,5 mill. kroner. Det har vært en gledelig økning for programmet de siste åra, men det må videreføres og styrkes, og fokuset på å kartlegge kystnære områder må prioriteres. Som nevnt foreslår Naturvernforbundet at midlene som kuttes i bevilgninger til seismikk hos OED, overføres som en økning til MAREANO.

Marint vern må strykes betydelig

Marin verneplan må gjennomføres raskt, og det trengs midler til gjennomføring av denne. Konvensjonen om biologisk mangfold forutsetter imidlertid at vernet økes utover det som ligger i marin verneplan, og det må legges en plan for hvordan dette kan gjennomføres før 2020. Naturvernforbundet mener at det er viktig og fullt mulig å nå målet om 10 prosent vern av kyst- og marine områder (delmål 11 i strategisk plan fra Nagoya, under konvensjonen om biologisk mangfold), og at mange ulike typer bevaring av marine områder bør regnes med.

Reduser oppdrettsvirksomhetens økologiske fotavtrykk

Rømt oppdrettslaks er en trussel mot ville laksestammer. I tillegg medfører fiskeoppdrett økt luseproblematikk for villfisk, bruk av menneskemat til laksefôr og betydelig forurensning under merdene. Rømt oppdrettslaks og torsk medfører genetisk forurensning og kan også forstyrre de ville artene i gyteprosessen. Oppdrettsnæringen har ikke klart å redusere sitt økologiske fotavtrykk de siste åra, snarere tvert imot. Dagens volum av oppdrettsfisk er for stort, den økologiske belastningen er for stor, og næringen er ikke bærekraftig.

Tiltak for opprydding i forurenset grunn og sjøbunn

Opprydding i grunn- og sedimentforurensning er avgjørende for å nå målet om et giftfritt miljø. Kartlegging og opprydding er kostbart, men midlene så langt har ikke stått i forhold til behovet. I en allerede utilstrekkelig post på statsbudsjettet har regjeringen siden 2010 kuttet kraftig. I 2010 ble det bevilget 157 mill. kroner til opprydding av miljøgifter. I 2011 ble bevilgningen nesten halvert til 83,5 mill. kroner, i 2012 ble den redusert ytterligere ned til 65 mill. kroner, og i budsjettet for 2013 ble bevilgningene værende på samme nivå.

Kostnadene for opprydding i forurenset sjøbunn ble utredet av Klif (daværende SFT) i 2000. Dersom ambisjonsnivået er å kunne oppheve kostholdsråd i alle fjorder med unntak av de innerste områdene (by- og havneområder) og å hindre ytterligere

spredning av miljøgiftene, ble kostnadene den gang anslått til ca. 8 mrd. kroner. For å komme i mål med opprydding av forurenset grunn og sjøbunn slik at miljøgiftforurensingen derfra kan stoppes innen 2020, må arbeidet forseres kraftig.

Naturvernforbundet mener at det må 500 mill. kroner til årlig fra og med 2014 til for å få til en tilfredsstillende opprydding i norske havner og fjorder.

Tiltak mot nye utslipp av forurensning fra land

I 2020 skal forurensning, inkludert overflødige næringsstoffer, være på et nivå som ikke er ødeleggende for økosystemers funksjon og biologisk mangfold. Naturvernforbundet foreslår at det lages en handlingsplan for begrensning av forurensning til kystmiljøet. For mange av utslippene er det næringene selv og kommunene som må ta kostnadene, mens forurensningsmyndighetene må følge opp og håndheve regelverk.

Staten bør gå inn med såmidler, og vi foreslår at det bevilges 10 mill. kroner for å lage selve handlingsplanen samt en pott med støttemidler på minst 30 mill. kroner for støtte til bedrifter og kommuner som ønsker å prøve ut utslippsbegrensende tiltak.

Konkrete forslag:

- Stanse støtten til seismikk og resultatløse leteboringer
- Øke kap. 1410 Miljøvernforskning og miljøovervåking
- Bevilge 15 mill. kroner til forskning og nyrekruttering innenfor fagfeltet biosystematikk
- Trappe opp bevilgningene til forurensningsovervåkingen
- Øke bevilgningene til Kystvakten og til gjenoppbygging av lokalt fiskerioppsyn samt styrking av oljevernet langs kysten
- Videreføre og styrke kartleggingsprogrammet MAREANO
- Sikre midler til gjennomføring av Marin verneplan
- 500 mill. kroner i 2014 til opprydding i norske havner og fjorder

Verneområder og naturmangfold

Mer vern av norsk natur med særlig vekt på skog og marin natur

Mer natur må vernes for å stanse tap av naturmangfoldet. Våre vernede områder på land er primært snaufjell og ikke representativt for norske naturtyper. Flere viktige naturtyper er ikke godt nok fanget opp, jf. NINAs "Naturfaglige evaluering av norske verneområder" (2010). Natur i lavlandet, skog, kulturmark og marine områder er sterkt underrepresentert i dagens vern, og det mangler store, sammenhengende verneområder fra fjord til fjell, som også er meget verdifulle i klimatilpassingssammenheng.

For andre naturtyper må det sikres et stort nok vern, og at dette utgjør et faglig representativt utvalg i tråd med mangelanalyser og forskningens anbefalinger samt for å ivareta våre internasjonale forpliktelser.

Naturvernforbundet ber om at Preikestolen i Rogaland, Storheia i Sør-Trøndelag og Østmarka i Oslo og Akershus vernes som kystnasjonalparker.

Det må snarest defineres en handlingsplan med konkrete områder for en supplerende nasjonalparkplan. Vi foreslår at det bevilges 3 mill. kroner til konkret å utrede og utarbeide en supplerende nasjonalparkplan som skal sikre en faglig god oppfølging og plan for gjennomføring i tråd med mangelanalysen. Det er også behov for mer midler til skjøtsel av og informasjon om de norske verneområdene.

Regjeringen må avsette nok midler i 2014 til å sikre at disse oppgavene gjennomføres på faglig tilfredsstillende måter.

Naturskadelige støtteordninger må avvikles

Det benyttes i dagen en rekke økonomiske virkemidler som har skadevirkninger på naturmangfoldet. Noe av dette er blitt kartlagt av Sweco Grøner på oppdrag av Finansdepartementet (2008). Noen ordninger har mindre konsekvenser for miljøet, mens andre er skadelige for naturen. Støtte til skogsvegbygging og til skogsdrift i bratt terreng og i områder som i utgangspunktet er økonomisk ulønnsomme i skogbrukssammenheng, er ett eksempel.

Alle subsidieordninger som fører til naturskadelige effekter og bidrar til å redusere Norges muligheter til å nå nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser, må avvikles.

Mer penger til å bekjempe miljøkriminaliteten

Naturvernforbundet mener det må bygges opp en sterkere overvåkings- og oppsynskapasitet for å begrense miljøkriminalitet både til havs og på land. Det må prioriteres økt kompetanseoppbygging og sikres større ressurser innen Politiet (også lokalt), Statens naturoppsyn (SNO) og Skjærgårdstjenesten.

Per dags dato har vi bare to kjente ynglende ulveflokker, og i den ene flokken (Slettås) er lederhannen (alfahannen) forsvunnet. Også de siste åra er en rekke lederdyr forsvunnet på uforklarlig vis. Vi mener derfor at det må prioriteres å innføre overvåking av de få ulveflokkene som finnes i Norge. Krypskytingen må bekjempes fordi dette er den største trusselen mot ulv i Norge i dag. Ulveforskerne i Skandulvprosjektet⁵ mener at én av to ulver som dør i Skandinavia, er utsatt for krypskyting. Det har sterkt begrensende effekt på ulvebestanden.

Vi viser også til at Kystvakten, Skjærgårdstjeneste og lokalt politi årlig avslører og beslaglegger relativt store mengder ulovlige hummerteiner.

9. februar 2013 ble 8 skuterførere tatt for ulovlig kjøring på Vartangerhalvøya nasjonalpark, men dette er bare toppen av isfjellet. Politiet i Harstad uttaler at det ikke er nok ressurser nok til å følge med på all ulovlig motorferdsel i utmark.⁶

Vi foreslår 50 mill. kroner ekstra for å styrke relevante statlige aktører i arbeidet med å stanse bl.a. ulovlig jakt på store rovdyr og andre trua arter på land, ulovlig motorferdsel og ulovlig hummerfiske.

Konkrete forslag:

- Utarbeide en supplerende nasjonalparkplan og sette av 3 mill. kroner til dette arbeidet i 2014
- Avvikle naturskadelige støtteordninger
- Sette av 50 mill. kroner til å styrke bekjempelsen av miljøkriminalitet

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD)

Behov for samhandlingsplan

Norges internasjonale forpliktelser for å ta vare på det biologiske mangfoldet har økt. I Nagoya i Japan ble det laget en strategisk plan for å redde verdens natur innen 2020, med 20 ambisiøse delmål. Nå er det under åtte år igjen til disse svært målne skal være gjennomført. Naturvernforbundet er positive til at Norge nå skal i gang med arbeidet med å lage en handlingsplan for å oppnå målne. Det er viktig at denne planen analyserer hva som må endres slik at vi ikke taper verdifull natur i framtida, og det er avgjørende at de sektorene som i dag påvirker naturen negativt, involveres i arbeidet, og

⁵ Liberg et al 2011. Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences, 17. august

⁶ <http://www.ht.no/incoming/article7080129.ece>

at praksisen endres. Det er behov for bevilgninger både til planarbeidet og til det påfølgende omstillingsarbeidet i enkelte sektorer.

Øvrige innspill

Styrk miljøkunnskapen i kommunene

Kommunene har fått delegert mye ansvar for at norske naturverdier blir ivaretatt. Eksempelvis fatter kommunene 86 prosent av vedtak om arealbruk, og endret/feil arealbruk er den definitivt største trusselen mot naturmangfoldet. 87 prosent av artene på Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2010) er truet pga. arealendringer. Det er i for stor grad lønnsomt å bygge ned natur i stedet for å bevare den, og det finnes for lite kunnskap om løsninger som ivaretar lokalt naturmangfold. Tidligere fikk kommunene øremerkede midler til miljøvernrådgivere, men denne ordningen er avviklet, og mange kommuner bruker nå alt for lite ressurser på miljøforvaltning.

Mer miljøkunnskap i kommunene er avgjørende for å redusere energiforbruket og klimagassutslippene og for å sikre naturmangfoldet og lokaldemokratiet.

Vi ber om at kommunene får nok midler til at det sikres en faglig god miljøforvaltning. Det må innføres øremerkede midler til miljøvernrådgivere i alle kommuner. Disse skal besitte god faglig miljøkunnskap som sikrer en best mulig naturforvaltning.

I tillegg ber vi om at den såkalte kommunenøkkelen justeres slik at de kommunene som er best til å bevare naturverdier, og dermed naturmangfold og økosystemtjenester, belønnes. Kommuner som ikke tar lokalt ansvar og bygger ned verdifull natur og slik undergraver framtidige økosystemtjenester vi alle er avhengige av, må få redusert tilskuddene sine.

Behov for kommunefordelt energi- og utslippsstatistikk

Statistisk sentralbyrå (SSB) har sluttet å publisere kommunal energi- og utslippsstatistikk. Årsaken er dårlig datagrunnlag, som gjør statistikken unøyaktig. Den manglende oversikten over utlipp i kommunene er ikke bare et problem for sentral samfunnsplanlegging. Det vil også bidra til å svekke norske kommuners mulighet til å ta sin del av utslippsreduksjonene. Vi ber om at SSB tilføres tilstrekkelig med midler slik at den igjen kan publiseres kommunefordelt energi- og utslippsstatistikk, og da med god kvalitet.

Oljefondet

Oljefondet representerer antakelig Norges viktigste potensielle virkemiddel for å bidra til utslippskutt. Dette kan gjøres på ulike måter, fra å vri investeringsretningslinjene til rett ut å sette av betydelige deler av fondet utelukkende til klimatiltak. Klimaeffekten kan på sikt bli enorm.

Sivilsamfunnsdeltakelse i nordområdepolitikken

Vi møter store og alvorlige miljø- og samfunnsutfordringer i Arktis, som har ringvirkninger lokalt, regionalt og globalt. Miljøspørsmål i Arktis og Nordområdene vil fortsette å få oppmerksomhet både på den internasjonale og den regionale agendaen. Dessverre er det få sivilsamfunnsorganisasjoner som har mulighet til å delta på de sentrale arenaer hvor arktiske miljø- og samfunnsproblemer debatteres og drøftes, og hvor løsninger konkluderes. Der er det også lite fokus på sivilsamfunn, folk og natur i Norge og Norden.

Norske sivilsamfunnsorganisasjoner må i større grad enn i dag få finansiell mulighet til å delta i debatten og å være til stede der beslutninger tas – samt spille inn til myndigheter og videreformidle utfordringene til omverdenen. Naturvernforbundet mener derfor det må opprettes en egen post på statsbudsjettet som organisasjonene kan søke midler fra

til dette arbeidet. I 2012 skulle regjeringen bruke om lag 1,5 mrd. kroner på nordområdesatsingen. Vi forslår at 1 prosent av midlene til nordområdesatsingen settes av til denne posten.

Konkrete forslag:

- Innføre øremerkede midler til miljøvernrådgivere i alle kommuner
- Justere kommunenøkkelen slik at kommuner som er gode til å ta vare på naturverdier, premieres for det
- Tilføre Statistisk sentralbyrå tilstrekkelig med midler slik at det kan publiseres kommunefordelte energi- og utslippsstatistikk med god kvalitet
- Styrke klimaforskningen kraftig
- Bruke deler av oljefondet til investeringer i klimatiltak som f.eks. energisparing og fornybar energi
- Sette av 1 prosent av midlene til nordområdesatsingen til en post for å styrke sivilsamfunnets deltakelse i nordområdepolitikken

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Lars Haltbrekken
leder